

**Волинський національний університет
імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра політології та публічного управління**

О. Кузьмук

СОЦІАЛЬНА СТРУКТУРА СУСПІЛЬСТВА

Методичні рекомендації для здобувачів освіти Спеціальності «Соціологія»,
Освітньої програми «Соціальний аналіз. Консалтинг. Управління»

Луцьк-2024

УДК 316.3 (072)
К 89

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 3 від 22.11. 2024р.)

Рецензент:

Піменова О. О., кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри соціогуманітарних технологій Луцького національного технічного університету

Кузьмук О.М.

К Соціальна структура суспільства: Методичні рекомендації для здобувачів освіти Спеціальності «Соціологія», Освітньої програми «Соціальний аналіз. Консалтинг. Управління». Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2024. 50 с.

Методичні рекомендації укладені відповідно до діючого силабуса з освітнього компонента «Соціальна структура суспільства» для здобувачів освіти спеціальності «Соціологія» закладів вищої освіти, Освітнього ступеня Бакалавр. Методичні рекомендації містять опис пропонованих для розгляду лекційних тем та тем для практичних занять, завдання з елементами дослідницької роботи, питання для самостійної роботи, глосарій основних понять, додатки, список літератури.

Основна мета методичних рекомендацій – організація самостійної роботи студента.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Мета і завдання освітнього компонента, його місце у освітньому процесі.....	5
Структура освітнього компонента.....	7
Теми практичних занять.....	9
Тематика ІНДЗ.....	16
Політика оцінювання.....	17
Підсумковий контроль.....	19
Шкали оцінювання.....	20
Рекомендована література.....	21
Глосарій основних понять.....	26
Додатки.....	33

ВСТУП

Освітня компонента «Соціальна структура суспільства» є однією з ключових у підготовці студентів освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю «Соціологія», Освітньою програмою «Соціальний аналіз. Консалтинг. Управління». Вона покликана ознайомити студентів з основними поняттями, концепціями та теоріями, які визначають структуру та функціонування сучасних суспільств.

Соціальна структура є невід'ємною частиною соціологічного аналізу, оскільки вона визначає розподіл ресурсів, влади та статусу в суспільстві. Розуміння соціальної структури допомагає студентам оцінити, як соціальні групи, інститути та взаємодії формують повсякденне життя, визначають соціальні процеси, такі як мобільність, інтеграція та конфлікти.

У даних методичних рекомендаціях представлено основні теми курсу, ключові поняття, а також методи та підходи до вивчення соціальної структури. Рекомендується ознайомитися з основними літературними джерелами, що будуть корисними для глибшого розуміння предмету.

Методичні рекомендації містять практичні завдання та приклади, що дозволять студентам застосувати теоретичні знання на практиці, розвинути критичне мислення та аналітичні навички в дослідженні соціальних явищ. Ці рекомендації стануть корисним інструментом у навчальній діяльності та сприятимуть формуванню глибокого розуміння соціальної структури суспільства. Для забезпечення якісного засвоєння матеріалу у методичних рекомендаціях передбачено теоретичні завдання, практичні кейси та приклади, які сприятимуть глибшому розумінню соціологічних концепцій, які лежать в площині вивчення соціальної структури суспільства. Наприкінці рекомендацій надано список рекомендованої літератури та додатки, які допоможуть студентам у підготовці до занять та самостійній роботі.

Мета цих методичних рекомендацій – створити сприятливі умови для розвитку професійних компетенцій студентів бакалаврату в галузі соціології та підготувати їх до активної участі у наукових дослідженнях і практичній діяльності.

Мета і завдання освітнього компонента

Метою освітнього компонента є: вивчення студентами теоретичних та методологічних основ дослідження соціальної структури сучасного суспільства. Мета дисципліни – розкриття та аналіз основних проблем соціальної стратифікації та соціальної мобільності, що мають теоретичне та практичне значення для розвитку суспільства; поглиблення уявлень студентів про особливості соціальної структури українського суспільства, законів та закономірностей як в історичному контексті, так і у сучасному житті; подальше формування світоглядних засад щодо власного бачення стратифікації суспільства та динаміки соціальної мобільності в українському суспільстві, виходячи із здобутків соціологічної науки; поєднання різних соціологічних підходів у процесі аналізу певних аспектів теорії соціальної стратифікації та соціальної мобільності.

Увага навчальної дисципліни зосереджена на оптимізації соціологічної підготовки бакалаврів у професійній діяльності у сфері соціальної структури суспільства.

Основними завданнями вивчення дисципліни «соціальна структура суспільства» є:

- ознайомити студентів із методологією аналізу соціальної структури суспільства;
- ознайомити студентів з основними теоретичними підходами до аналізу природи та сутності соціальної структури;
- ознайомити студентів із специфічними методами дослідження соціоструктурних процесів;
- розвинути у студентів навички самостійного аналізу проблем, що стосуються предметної області теорії соціальної структури, сформувані цілісне уявлення про роль та місце основних елементів соціальної структури в процесі функціонування та розвитку суспільства;
- навчити студентів використовувати соціологічну та статистичну інформацію для оцінки стану та характеру соціальної структури.

По завершенню вивчення навчальної дисципліни «Соціальна структура суспільства» бакалаври повинні набути та отримати **знання**:

- основні теоретичні підходи до аналізу природи та сутності соціальної структури;
- основні поняття та категорії, що стосуються предметної сфери курсу;
- історичні, культурні, соціальні умови формування теорій соціальної структури;
- специфіку методів дослідження соціальної структури;
- особливості формування та функціонування соціальної структури

українського суспільства;

- особливості соціальної структури суспільства радянського типу;

уміння:

- самостійно аналізувати проблеми, що стосуються предметної області теорії соціальної структури;
- використовувати методи дослідження соціоструктурних процесів;
- використовувати соціологічну та статистичну інформацію для діагностування стану соціальної структури суспільства.

Результати навчання (Компетентності).

Основним результатом навчання є знання та розуміння предметної області соціальної структури суспільства, соціальної стратифікації і соціальної мобільності, вміння аналізувати процеси, що відбуваються у соціальній структурі суспільства, а також застосування теоретичних знань для організації та проведення соціологічних досліджень у галузі соціальної стратифікації та соціальної мобільності.

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК04. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК09. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК10. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні компетентності:

СК01. Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.

СК02. Здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій.

СК03. Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому.

СК04. Здатність збирати, аналізувати та узагальнювати соціальну

інформацію з використанням соціологічних методів.

СК05. Здатність самостійно планувати, організувати та проводити соціологічне дослідження

СК06. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК07. Здатність презентувати результати соціологічних досліджень для фахівців та нефахівців

СК08. Здатність дотримуватися у своїй діяльності норм професійної етики соціолога.

Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання:

РН01. Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.

РН02. Розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми.

РН03. Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі.

РН04. Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач.

РН07. Вміти використовувати інформаційно-комунікаційні технології у процесі пошуку, збору та аналізу соціологічної інформації.

РН08. Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.

РН09. Вміти розробляти програму соціологічного дослідження.

РН10. Володіти навичками збору соціальної інформації з використанням кількісних та якісних методів.

РН11. Презентувати результати власних досліджень для фахівців і нефахівців.

РН12. Знати та дотримуватися етичних норм професійної діяльності соціолога.

Структура освітнього компонента.

Таблиця 1

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції	Практичні	Лаб.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
-------------------------------	--------	--------	-----------	------	-----------	-------	----------------------

соціальної структури							
Тема 1. Теорія соціальної структури та її місце в системі соціологічного знання	14	4	4		6		ДС/2
Тема 2. Базові категорії теорії соціальної структури.	14	4	4		6		ДС/2
Тема 3. Типологія соціальних структур	14	4	4		6		ДС/2
Тема 4. Методи дослідження соціальної структури	18	6	6		6	1	ДС/2
Разом за модулем 1	61	18	18		24	1	8
Змістовий модуль 2. Основні напрямки теоретичного аналізу соціальної структури							
Тема 5. Проблеми соціальної структури в соціологічній спадщині П. А. Сорокіна	19	6	6		6	1	ДС/2
Тема 6. Соціологія нерівності М. Вебера. Неовеберіанські дослідження соціальної структури	19	6	6		6	1	ДС/2
Тема 7. Проблема класів в марксистській теорії	17	4	6		6	1	ДС/2
Тема 8. Неомарксистські дослідження соціальної структури	19	6	6		6	1	ДС/2
Тема 9. Теорія відтворення класового суспільства П. Бурд'є	17	4	6		6	1	ДС/2
Тема 10. Аналіз соціальної структури в соціології Е. Гідденса	17	4	6		6	1	ДС/2
Разом за модулем 2	108	30	36		36	6	12
Змістовий модуль 3. Соціальна структура сучасних суспільних систем							
Тема 11. Проблеми соціальної диференціації сучасного американського суспільства	14	4	4		6		РМГ/2

Тема 12. Соціальна структура суспільства радянського типу	12	4	4		4		РМГ/2
Тема 13. Соціальна структура сучасного українського суспільства	14	4	4		6	1	РМГ/2
Разом за модулем 2	41	12	12		16	16	
Поточне оцінювання 36 балів (2 балів * 13 навчальних тем) за роботу на практичних та лабораторних заняттях + + 4 бали ІНДЗ = 40 балів Підсумкове оцінювання (3МКР*20 балів)=60 балів							
Види підсумкових робіт							Ба
Модульна контрольна робота (МКР1+МКР2+МКР3)							20+20+20 60 балів
Всього годин/ Балів	210	60	66		76	8	100

Методи контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/РС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Плани практичних занять.

Таблиця 2

№	Зміст	Кількість годин
1.	Тема 1. Теорія соціальної структури та її місце в системі соціологічного знання. 1. Предмет, об’єкт, мета та завдання курсу. Структура курсу та логіка викладу основних проблем. 2. Досвід викладання дисципліни у вітчизняних та закордонних вузах. Актуальність проблеми соціальної структури на сучасному етапі розвитку українського суспільства. 3. Рівень розробленості даної предметної області в історико-соціологічній та сучасній науковій літературі. 4. Огляд основної та додаткової літератури. 5. Місце та роль навчальної дисципліни в системі соціогуманітарних наук.	4

	6. Теорія соціальної структури як галузева соціологічна теорія.	
2.	Тема 2. Базові категорії теорії соціальної структури 1. Соціальне як вихідна аналітична категорія. Специфіка соціальних відносин. 2. Сутність системного підходу в дослідженні соціальних явищ. 3. Поняття соціальної системи. Типи соціальних систем. 4. Соціальна структура як центральна категорія аналізу: історико-соціологічний екскурс у дослідження поняття. Інтегральне визначення соціальної структури. 5. Соціальна структура та соціальна стратифікація. Критерії та форми соціальної стратифікації. 6. Зміст категорій: соціальний простір, соціальна взаємодія, клас, соціальна група, соціальний прошарок, соціальний інститут. Їх місце та роль в дослідженні соціальної структури. 7. Норми та цінності як базові одиниці соціальної структури.	4
3.	Тема 3. Типологія соціальних структур 1. Соціальна структура як вираження цілісності та складності суспільного організму. 2. Соціальна структура, соціальна організація та розвиток суспільства. 3. Соціальний стан, соціальна роль, соціальний статус. 4. Критерії виділення соціальної структури як вихідний елемент у вивченні соціального становища індивіда та групи. 5. Критерії структурування суспільства: відносини власності, стан суспільної праці, види та форми соціальної асоціації; територія, етнічність, демографічні, сімейні, нормативні та інші критерії виділення соціальних структур. 6. Типи соціальних структур в суспільстві.	4
4.	Тема 4. Методи дослідження соціальної структури 1. Поняття наукового методу та його структура. Змістово-генетичний та формально-логічний елементи методу, їх взаємодія. 2. Метод та теорія. Методи, закони, категорії та принципи. 3. Роль загальнонаукових методів в дослідженні соціальної структури. 4. Традиційні методи прикладної соціології та їх застосування до вивчення соціальної структури. 5. Специфічні методи аналізу соціальної структури: суб'єктивний метод, метод вивчення репутацій, метод аналізу образів соціальної структури. 6. Роль прикладних досліджень в оптимізації соціальної структури.	6
5.	Тема 5. Проблеми соціальної структури в соціологічній спадщині П. А. Сорокіна.	6

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття соціального простору. Соціальний та фізичний простір. 2. Система соціальних координат. Поняття соціальної взаємодії. Соціальна взаємодія як базовий принцип будови соціального простору. 3. Теорія соціальних груп. Критерії могутності соціальних груп, їх типи. 4. Поняття соціальної стратифікації. 5. Економічна стратифікація та її флуктуації. 6. Фактори флуктуації політичної стратифікації. Феномен професійної стратифікації, її види та показники. 7. Соціальна мобільність: поняття та форми. 8. Показники та принципи соціальної мобільності. 9. Поняття «відкритого» та «закритого» типів стратифікації. Значення методології П. Сорокіна для сучасних досліджень соціальної структури. 	
6.	<p>Тема 6. Соціологія нерівності М. Вебера</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Категорія «соціальна дія» як вихідний пункт у вивченні соціальної нерівності. 2. Власність, влада, престиж як «три атономних виміри стратифікації». 3. Веберівське розуміння економічних класів. Ринкові можливості індивідів як основа класової дифереціації. 4. Типологія класів при капіталізмі. «Позитивно» - та «негативно привілейовані класи». 5. Ієрархія статусних груп. Община як основа формування статусних груп. Поняття статусних привілеїв. 6. Статусні привілеї, класова ситуація та стиль життя. шляхи набуття статусних привілеїв. 7. «Партійний вимір» стратифікації. Поняття політичної партії. 8. Взаємозв'язок класів, статусних груп та партій. 9. Вплив теоретичних поглядів М. Вебера на розвиток досліджень процесів стратифікації. 	6
7.	<p>Тема 7. Проблема класів в марксистській теорії</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні етапи розвитку теорії класів в ортодоксальному марксизмі. 2. Класова проблематика в працях К. Маркса та Ф. Енгельса. 3. Поняття «клас в собі» та «клас для себе». Класова боротьба як основна рушійна сила антагоністичних суспільств. 4. Дихотомія класів при капіталізмі. Класовий інтерес. 5. Системне визначення класів. Ознаки класової ідентифікації. 6. Проблеми перехідного періоду. Форми класової боротьби в перехідний період. 7. Критичний аналіз марксистської теорії класів з позицій сучасної соціології. 	4

8.	<p>Тема 8. Неомарксистські дослідження соціальної структури.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Передумови становлення та основні напрямки соціоструктурних досліджень в неомарксизмі. Загальна оцінка методології неомарксизму 2. Проблема власності та контролю в сучасній економіці (М. Цейтлін, Х. Браверман). 3. Теорії робочого класу (С. Малле, А. Горц). 4. Поняття «новий робочий клас», «не-клас-не-робітників». Робочий клас і проблема економічної влади. 5. Марксистський структуралізм Н. Пуланцаса: проблеми структурної диференціації класів. 6. Історичний марксизм Е. Томпсона. Передумови виникнення класів. Інтерес та соціальний досвід як критерії класової ідентифікації. 7. Аналітичний марксизм Д.Ремера. «Правила вилучення» як основа сучасної теорії експлуатації. 8. Класова теорія Е.О. Райта. Контроль як фактор класової диференціації. Види контролю в сучасному суспільстві. 	6
9.	<p>Тема 9. Теорія відтворення класового суспільства</p> <p>П. Бурд'є</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Фундаментальні передумови аналізу соціології П. Бурд'є. «розриви» з марксизмом як методологічна основа теорії соціального простору. 2. Соціологія як «соціальна топологія». Поняття соціального простору та соціального поля. 3. Принцип побудови соціального простору. Капітал та його форми. Символічний капітал. 4. Поняття класу. Клас «можливий» та клас «дійсний». 5. Поняття відтворення. Система освіти як центральний механізм відтворення сучасного суспільства. Освіта та класові відносини. Ринок праці та сфера освіти. 6. Поняття «габітус». «Габітус», соціальне походження, соціальна структура. 7. Теорія смаків та соціальних відмінностей. Смак та стиль життя. Смак як індикатор соціального розшарування. 8. Методологія П. Бурд'є та межі її застосування в дослідженнях соціальної структури. 	4
10.	<p>Тема 10. Аналіз соціальної структури в соціології</p> <p>Е. Гіденса</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття соціальної стратифікації. 2. Рабство, касти, стани, класи як історичні системи стратифікації. Їх специфічні риси. 3. Поняття класу. Основні класи сучасного суспільства. 4. Методи дослідження класової структури. Проблеми соціальної структури сучасних розвинутих країн. 5. Гендер та стратифікація. 	4

	<p>6. Соціальний статус жінки як соціологічна проблема. Дослідження життєвого шляху сучасної жінки.</p> <p>7. Поняття соціальної мобільності. Види мобільності. Дослідження соціальної мобільності в розвинутих країнах.</p>	
11.	<p>Тема 11. Проблеми соціальної диференціації сучасного американського суспільства</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Спільні закономірності розвитку країн постіндустріального типу. 2. Специфічні риси змін соціальної диференціації. Критерії класової та внутрікласової диференціації в американській соціології. 3. Відносини власності, контролю, розподілу, професійного та галузевого статусу як визначальні при вивченні класових спільнот. 4. Загальна схема соціально-класової диференціації в США. Вищий правлячий клас, його соціальний склад та основні характеристики. 5. Клас промислових робітників та нижчих службовців як нова соціальна спільність. 6. Особливості її розвитку в умовах постіндустріального суспільства. 7. Клас дрібних підприємців, його структура та характеристики. 8. Поняття середнього класу. Основні концепції середнього класу. 9. Концепції «класу послуг» (К. Реннер, Р. Дарендорф, Д. Голдорп та ін.). 10. Середній клас як страта технологічно орієнтованих робітників (С. Малле, П. Бельвіль та ін.). 11. Концепції подвійного становища середнього класу (Дж. Каркреді, Х. Браверман, Є. О. Райт та ін.). 12. Рівень доходів як критерій диференціації середнього класу (М. Хорріген, С. Хоген, Л. Туроу та ін.). 13. Середній клас в американському суспільстві. 14. Внутрішньокласові та міжкласові групи. Тенденції розвитку соціально-класової структури в США. 	4
12.	<p>Тема 12. Соціальна структура суспільства радянського типу.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Генезис теоретичних уявлень про соціальну структуру. Офіційна концепція “2+1”. Робітничий клас, селянство, інтелігенція та їх специфічні характеристики в радянський період. 2. Альтернативні теорії класової структури. Концепція “нового класу” М. Джиласа. 3. Новий клас та “номенклатура” в концепції М. Восленського. 4. Сучасні дослідження соціальної структури радянського суспільства. 	4
13.	<p>Тема 13. Соціальна структура сучасного українського</p>	4

	<p>суспільства</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Специфіка сучасного етапу розвитку українського суспільства. 2. Методологічні проблеми аналізу соціальної структури пострадянського суспільства. 3. «Класова» та «прошаркова» моделі: межі застосування. Особливості механізму класогенезу. 4. Нові соціальні групи та прошарки в українському суспільстві. Проблема формування середнього класу. 5. Специфіка соціальної мобільності. 6. Феномен тотальної маргіналізації суспільства. Диференціація населення за рівнем доходу. 7. Соціальна поляризація як вираження протиріч соціальної структури. Територіальна диференціація в українському суспільстві. 8. Особливості галузевої, соціально-демографічної та етнічної диференціації. 9. Нормативно-ціннісні аспекти соціальної структури. 10. Тенденції та перспективи розвитку соціальної структури сучасного українського суспільства. 	
Всього:		66

Завдання для самостійного опрацювання.

Створити глосарій з курсу «Соціальна структура суспільства».

Аналіз соціологічних досліджень українських соціологів, дослідницьких та аналітичних центрів з теми соціальної структури суспільства.

На самостійне опрацювання виносяться наступні теми:

1. Еволюційний підхід до аналізу соціальної стратифікації (Герхард і Дж. Ленські)
2. Неомарксистський напрямок та класова теорія Е. Райта
3. Неовеберіанський напрямок
4. Структурація класових відносин Е. Гіденса
5. Класова система Д. Локвуда. Класова схема Дж.Голдторпа
6. Постструктуралістський напрям у стратифікаційній теорії (М.Фуко, П. Бурдьє, А. Турен)
7. Підходи Е. Гоулднера до розуміння нового середнього класу
8. Теорії еліт як особливий напрямок стратифікаційних досліджень (Г. Моска, Р.Мілс, В.Парето, Р.Арон, М.Джилас)
9. Становлення постмодерністського напрямку та перспективи його розвитку (У.Бек, Я.Пакульські тощо)
10. Професія і соціальний клас: дискусії про співвідношення категорій
11. «Старий» («традиційний») і «новий» середній клас. Характеристика сучасного робітничого класу. Сутність концепції «новогокласу»
12. Концепція соціального класу П. Бурдьє
13. Соціальна стратифікація у пострадянському просторі
14. Процеси соціальної структуризації в сучасній Україні

15. Особливості розвитку соціальної структури України
16. Перспективи формування середнього класу в Україні
17. Соціальна маргіналізація
18. Соціальна політика в регулюванні процесів стратифікації в Україні

Для закріплення теоретичного матеріалу студентам пропонується виконати Індивідуально-дослідне завдання (ІНДЗ)

ТЕМАТИКА ІНДЗ

1. «Середній клас» як категорія соціально-структурного аналізу
2. Динаміка соціальної структури в сучасних західних країнах
3. Класи, соціальні групи та прошарки: методологія аналізу
4. Культура бідності: основні концепції
5. Маргінали та маргінальні групи
6. Місце біографічного методу і методу дослідження сімейних історій у вивченні стратифікаційних процесів
7. Мода і статус. Статусні групи
8. Номенклатура як панівний клас в радянському суспільстві
9. Об'єктивні і суб'єктивні методи дослідження соціальної стратифікації
10. Особливості соціальної структури сучасного українського суспільства
11. Поворот до «якісної методології» і «нових методів» аналізу структурних змін в перехідному суспільстві
12. Політична еліта в стратифікаційній системі сучасної України
13. Проблема безробіття в сучасному українському суспільстві
14. Проблема соціальної мобільності в сучасному суспільстві
15. Проблема формування «середнього класу» в українському суспільстві
16. Проблеми соціальної структури в марксизмі та неомарксизмі
17. Проблеми соціальної структури в працях П. Сорокіна
18. Проблеми соціальної структури у представників західної соціології (Т. Парсонс, Р. Мертон, Е. Гідденс, П. Бурд'є)
19. Проблеми типології соціальних структур
20. Радянське суспільство як особливий тип цивілізації
21. Соціальна мобільність в радянському суспільстві
22. Соціальна мобільність як об'єкт соціологічного аналізу
23. Соціальна стратифікація міста
24. Соціальна структура в суспільствах радянського типу
25. Соціальна структура та проблема стабільності в українському суспільстві
26. Соціальні протиріччя в сучасному українському суспільстві
27. Соціальні протиріччя та соціальні конфлікти в сучасному суспільному розвитку
28. Соціологічний портрет української бізнес-еліти
29. Стратифікаційний аналіз сучасного українського суспільства: основні теоретичні та методологічні проблеми
30. Стратифікація та расово-етнічні стосунки
31. Теорії середніх класів
32. Теорія «соціального простору» П. Бурд'є
33. Теорія класів та теорія соціальної стратифікації: порівняльний аналіз методології дослідження
34. Теорія соціальної стратифікації: основні положення та межі застосування
35. Теорія стратифікації М. Вебера
36. Трансформація еліт в Україні: оновлення та спадковість

Політика оцінювання

10. Політика викладача щодо здобувача освіти.

Таблиця 3

№	Вимоги викладача	№	Не допустимо
1.	Обов'язкове відвідування навчальних занять;	1.	Пропуск занять без поважних причин;
2.	Активність студента під час практичних занять;	2.	Запізнення на заняття;
3.	Своєчасне виконання завдань самостійної роботи;	3.	Користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями (за винятком дозволу викладача);
4.	Виконання підсумкових контрольних завдань	4.	Порушення дисципліни;
5.	Вчасне виконання завдань лабораторних робіт (при їхній наявності)	5.	Списування.
6.	Відпрацювання занять, що були пропущені або не підготовлені.	6.	Плагіат

Вид оцінювання	%
Поточний контроль, разом у т.ч.:	50
Опитування на семінарських заняттях	25
Виконання індивідуальних завдань, завдань лабораторних робіт, підготовка наукових доповідей	25
Підсумковий контроль, разом в .ч.:	
Письмова компонента	25
Усна компонента	25

Політика щодо академічної доброчесності

Дотримання політики доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- 1) самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- 2) обов'язкове посилення на джерело інформації у разі використання, ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- 3) дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- 4) дотриманні принципів та положень Кодексу професійної етики соціолога;
- 5) надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень, джерела інформації.

За порушення академічної доброчесності (плагіат, фальсифікація, списування, обман тощо) здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування з Університету.

Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв).

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Підсумковий контроль

На екзамен виносяться основні питання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отриманні знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних завдань.

Форма проведення екзамену – усна.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ЕКЗАМЕН

1. Соціальний простір та його структура
2. Суспільство як соціальна система
3. Соціальна структура. Індивід і соціальна структура
4. Соціальні групи та соціальні інститути як елементи соціальної структури
5. Соціальна диференціація і соціальна нерівність
6. Причини, наслідки та перспективи соціальної нерівності
7. Суть і функції соціальної стратифікації. Системні характеристики стратифікації
8. Роль загальнонаукових методів в дослідженні соціальної структури
9. Традиційні методи прикладної соціології та їх застосування до вивчення соціальної структури
10. Специфічні методи аналізу соціальної структури: суб'єктивний метод, метод вивчення репутацій, метод аналізу образів соціальної структури
11. Соціальний статус, ролі, символи статусів
12. Знаки і символи соціальної нерівності. Статусна позиція і роль
13. Статусна стратифікація. Стратифікація ролей у рамках соціального статусу
14. Статусна неузгодженість
15. Критерії порівняння статусних позицій
16. Вимірювання соціальної стратифікації
17. Методика виміру соціального статусу
18. Профіль стратифікації
19. Диференціація доходів. Коефіцієнт Джині
20. Бідність і нерівність. Концепти андеркласу
21. Типи стратифікаційних систем
22. Соціально-демографічна стратифікація
23. Гендерна стратифікація
24. Соціально-вікова стратифікація

25. Соціально-територіальна стратифікація та її фактори
26. Етносоціальна стратифікація та її загальні принципи
27. Класова структура та її основні елементи. Класова стратифікація
28. Соціально-професійна стратифікація. Міжпрофесійна та внутріпрофесійна стратифікація
29. Теорії еліт як особливий напрям стратифікаційних досліджень
30. Суть, типи та форми соціальної мобільності. Канали соціальної мобільності
31. Технологія конструювання соціальної стратифікації: соціальні інститути, потреби та інтереси, соціальна мобільність
32. Розвиток стратифікаційної теорії від К.Маркса до М.Вебера
33. Функціоналісти про соціальну стратифікацію (Т.Парсонс, К.Девіс, У. Мур, Л.Уорнер)
34. Теорія соціальної стратифікації і мобільності П.Сорокіна: основні закони, багатовимірність і функціональність стратифікації

Шкала оцінювання

**Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів,
де формою контролю є екзамен**

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Відмінно (A)
82–89	Добре (дуже добре) (B)
75–81	Добре (C)
67–74	Задовільно (D)
60–66	Задовільно (достатньо) (E)
1–59	Незадовільно (необхідне перескладання) (FX)

Рекомендована література та інтернет-ресурси (літературні джерела, рекомендована література (основна, додаткова, Інтернет-ресурси) та інші джерела).

Основна література

1. Sztompka P. *The Sociology of Social Change*, Oxford and Cambridge: Blackwell, 1993, 348 p.
2. Wesolowski W. *Strata and Strata Interests in Socialist Society. Structured Social Inequality*; [ed. by C. S. Heller]. Harmondsworth: L. Penguin Education, 1969. P. 127-145
3. Вебер М. *Господарство і суспільство*; пер. з нім. М. Кушнір, К.: Всесвіт, 2013. 1112 с.
4. Коваліско Н. В. *Основи соціальної стратифікації: Навч. посіб., Л.: «Магнолія 2006», 2007, 328 с.*
5. Кузьмук О. *Середній клас в українському суспільстві: перспективи теоретичного та емпіричного дослідження* : Монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2016. 172 с.
6. Макеєв С. *Структурні виміри сучасного суспільства: Навч. посіб., К., 2006. 372 с.*

Допоміжна література

1. Барвінський А. О. *Соціологія: курс лекцій для студентів вищ. навч. закл.* К.: Центр навчальної літератури 2005. 320 с.
2. Вербець В. В. *Соціологія: курс лекцій: навч. посібник.* К.: Кондор 2009. 450 с.
3. Вербець В.В., Субот О.А, Христюк Т.А. *Соціологія: Навчальний посібник.* К.: КОНДОР, 2009. 550 с.
<http://pidruchniki.ws/15840720/sotsiologiya/sotsiologiya - verbets vv>
4. Герасимчук А.А., Палеха Ю.І., Шиян О.М. *Соціологія: Навч. посібник.* 4-те вид., випр. й доп. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2004.
<http://pidruchniki.ws/15840720/sotsiologiya/sotsiologiya - gerasimchuk aa>
5. Гіденс Е. *Соціологія.* [пер. з англ. В. Шовкун, А. Олійник]. К. : Основи, 1999. <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-173.html>
6. Головаха Є. *Соціологічні знання: специфіка, критерії науковості та перспективи розвитку // Соціологія: теорія, методи, маркетинг.* 2004. С. 78-85.
7. Городяненко В.Г. *Соціологічна енциклопедія.* К.: Академвидав, 2008. 456 с. Грушевський М. *Початки громадянства (генетична соціологія).* К.: Центр навчальної літератури, 2020.
8. Дворецька Г. В. *Соціологія: навч. посіб.* К.: КНЕУ 2002. 256 с.
9. Жоль К.К. *Соціологія: Навч. посібник.* К.: Либідь, 2005.
<http://pidruchniki.ws/15840720/sotsiologiya/sotsiologiya - zhol kk>
10. *Загальна соціологія: хрестоматія / концепція, упоряд., перекл. А.В. Фурман, В.С. Біскуп, О.С. Морщакова.* К.: Ліра-К, 2019. 354 с.

11. Злобіна О. Категорія «особистість» у системі понять соціологічної теорії // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2000. № 4. С. 45-52.
12. Корольно В., Танчер В. Головні напрями сучасного соціологічного теоретизування // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 1999. № 1. С. 20-28.
13. Костенко Н., Макеєв С. Місце і час соціології // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2008. № 1. С. 12-18.
14. Кузьменко Т. Соціологія. Навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 320 с.
15. Паніотто В. Соціологія в анекдотах. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2022. 370 с.
16. Култаєва М. Д., Навроцький О. І., Шеремет І. І. Європейська теоретична соціологія ХХ-ХХІ століття: навч. посібник для студ. ВНЗ. Харків 2008. 400 с.
17. Лукашевич М. П., Туленков М. В. Соціологія: базовий курс: підручник для студентів вузів. К.: Каравела 2006. 500 с.
18. Лукашевич М. П., Туленков М. В., Яковенко Ю. І. Соціологія: основи загальної, спеціальних і галузевих теорій: підручник. К.: Каравела 2008. 480 с.
19. Макеєв С. Соціальний інститут: класичні тлумачення й сучасні підходи до вивчення // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2003. № 4. С. 30-40.
20. Макеєв С.О. Соціологія: навч. посіб. 4-те вид., перероб. і допов. К.: ТОВ «Знання»; КОО, 2008.
21. Перегуда Є. В. Соціологія: навчальний посібник. К.: КНУБА 2012. 350 с.
22. Подольська Е.А., Подольська Т.В. Соціологія: 100 питань– 100 відповідей. Київ: Фірма "ІНКОС", 2009.
http://pidruchniki.ws/15840720/sotsiologiya/sotsiologiya_100_pitan_100_vidpovidey__podolska_yea
23. Примуш М.В. Загальна соціологія: Навчальний посібник. К.: ВД «Професіонал», 2004. 592 с.
http://pidruchniki.ws/15840720/sotsiologiya/zagalna_sotsiologiya_-_primut_mv
24. Попова І. Публічність соціології // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2008. № 2. С. 55-62.
25. Практикум з соціології: навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти / За ред. В. М. Пічі. Львів 2004. 250 с.
26. Резник О. Особистість і громадянське суспільство: досвід теоретичного осмислення // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2002. № 3. С. 22-29.
27. Савка В., Климанська Л. Соціологія соціальних проблем: навчальний посібник. Львів: Львівська політехніка, 2021. 204 с.
28. Сірий Є. В. Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії: навчальний посібник. 2-ге вид. К.: Атіка 2007. 380 с.
29. Соціологічна енциклопедія / Ред. кол.: Астахова В. І., Бакіров В. С., Городяненко В. Г. (уклад.) та ін. К.: Академвидав 2008. 750 с.
30. Соціологічна теорія: традиція та сучасність: навчальний посібник / За ред. А. Ручки. К. 2007. 400 с.
31. Соціологія : підручник / Ю.Ф. Пачковський, Н.В. Коваліско, І.В. Городняк та ін. ; за ред. д-ра соціол. наук, проф. Ю.Ф. Пачковського. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 418 с.
32. Соціологія: навч. посіб. / За ред. Макеєва С. О. 4-те вид., перероб. і доп.

К.: Знання 2008. 300 с.

33. Соціологія: навч. посіб. Г. В. Дворецька; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». К.: КНЕУ 2013. 280 с.

34. Соціологія: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. С. Б. Артеменко, А. Б. Фляшнікова; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». К.: КНЕУ 2012. 200 с.

35. Соціологія: підруч. для студ. вищ. навч. закладів / В.І. Волович, М.І. Горлач, В.Г. Кремень та ін. 6-те вид. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 808 с.

36. Соціологія: підручник / За ред. В. Г. Городяненка. 2-ге вид., перероб., доп. К.: Видавничий центр «Академія» 2005. 550 с.

37. Соціологія: підручник / За ред. В. Г. Городяненка. К.: Видавничий центр «Академія» 2008. 600 с.

38. Соціологія: підручник / За ред. В. М. Пічі. Львів 2004. 480 с.

39. Соціологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. В. Г. Городяненка. К. 2003. 520 с.

40. Соціологія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. В.Г. Городяненка. К., 2005. 384 с.
http://ebk.net.ua/Book/sociology/gorodyanenko_sotsiologiya/zmist.htm

41. Соціологія: підручник. 3-тє вид., стереотипне. / За ред. В. М. Пічі. Львів: «Новий світ-2000» 2007. 600 с.

42. Танчин І.З. Соціологія: Навч.посіб. 3-тє вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2008. 351 с. http://pidruchniki.ws/17810409/sotsiologiya/sotsiologiya_-_tanchin_i3

43. Танчин І. З. Соціологія: навчальний посібник. 2-ге вид., переробл. і доп. К.: Знання 2007. 320 с.

44. Тарасенко В. Науковий інтелект соціології // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2008. № 1. С. 5-11.

45. Титаренко О. Соціологія: навчальний посібник. К.: ДАКОР, 2020. 190 с.

46. Ципко С. Ю. Загальна соціологічна теорія як навчальна дисципліна: методологічні проблеми // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Вип. 225. Педагогіка та психологія. Чернівці 2005. С. 88-95.

47. Черниш Н. Й. Соціологія: підручник за рейтингово-модульною системою навчання. 5-те вид., перероб. і доп. К.: Знання 2009. 400 с.

48. Черниш Н. Соціологія. Курс лекцій. Львів, 2003.
http://www.sociologylnu.org.ua/resursy.files/Chernysh_Soc_04.pdf

49. Штомпка Пйотр. Соціологія. Аналіз суспільства. Львів: Колір ПРО, 2020. 800 с.
<https://sociology.ukma.edu.ua/wpcontent/uploads/2022/07/%D0%9F%D0%B9%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%A8%D1%82%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%BA%D0%B0.pdf>

50. Шульга М. О. Стратегія розвитку соціологічної теорії в нових реаліях українського суспільства // Проблеми розвитку соціологічної теорії: Матеріали I Всеукраїнської соціологічної конференції. К. 2001. С. 50-55.

51. Юрій М. Ф. Соціологія: підручник. К.: Кондор 2007. 350 с.

52. Яремчук С. С. Соціологія масової комунікації : навч. посібник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2015. 248 с.

53. Яремчук С.С. Релігійні практики в сучасному соціумі : інституціональний контекст : монографія. Чернівці: Чернівец. нац. ун-т ім. Ю.

Федьковича, 2020. 400 с.

54. Яремчук С.С. Соціологія навч. посібник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2015. 240 с.

55. Kuzmuk O. Ukrainian Refugee Women's Experiences in Poland in the first month of Russian invasion: A Qualitative Account. *European societies*. Volume 26, 2024. -Issue 2: Understanding Ukrainian Society Before and After the Russian Invasion, Pp. 501-521 DOI: 10.1080/14616696.2024.2351595 (Q1, Scopus&Web of science)

56. O. Zinchuna, O. Kuzmuk, V. Liubchuk, L. Opeida Life and social well-being of Ukrainians in quarantine conditions: according to the results of sociological surveys. *Ad Alta: Journal of interdisciplinary research*.- 2021. –Volume 11, Issue 1, Special issue XVIII. P. 147-152 (Web of science)

57. Podgórska K., Jekaterynczuk A., Yarosh O., Kuzmuk K. and Liubchuk V. Support for Ukrainian refugees after Russia's invasion of Ukraine: aid structure and resilience factors. Case studies of Lublin and Lutsk. *European societies*. 2023. Vol. 25 (Q1, Web of science)

58. Podgórska, K., Yarosh, O., Kuzmuk, O., Jekaterynczuk, A., & Liubchuk V. (2023). The architecture of help. Multilevel governance of the humanitarian crisis caused by the Russian aggression on Ukraine on the examples of activities in the Lubelskie Voivodeship (PL) and the Volyn Oblast (UA). Comparative research report.

59. Yemelianova Y., Kuzmuk O. Practice active aging as a social challenge and theoretical problem // Theoretical, methodological and practical foundations of human resources management: collective monograph / edited by M. Bezpartochnyi / ISMA University.- Riga: «Landmark SIA, 2016. P. 219-227

60. Бортніков В. І., Кузьмук О. М. Соціальні спільноти та групи як суб'єкти політики. Навчальний посібник; за заг. ред. В. І. Бортнікова. 2-ге вид., випр. та доп. Суми: Університетська книга. 2023. 646 с. С. 465-480

61. Кузьмук О. М. Загальна соціологічна теорія // Загальна соціологічна теорія : навчально-методичний комплекс з дисципліни. Луцьк. 2013 р. 49 с.

62. Кузьмук О. М. Загальна соціологічна теорія Соціологія. Збірник тестових завдань. Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2009. 192 с.

63. Кузьмук О. М. Загальна соціологічна теорія Тести із соціології. Луцьк: Ключі; Волинська обл. друкарня. 2012. 80 с.

64. Кузьмук О. М. Основи аналізу соціальної політики // Основи аналізу соціальної політики : навчально-методичний комплекс з дисципліни. 2013р. 30 с.

65. Кузьмук О. М. Соціальна робота з молоддю // Соціальна робота з молоддю : навчально-методичний комплекс з дисципліни. Луцьк : Вежа-Друк, 2015 р. 24с.

66. Кузьмук О. М. Соціальна робота з різними групами клієнтів // Соціальна робота з різними групами клієнтів : навчально-методичний комплекс з дисципліни. Луцьк : Вежа-Друк, 2015 р. 48 с.

67. Кузьмук О. М. Соціальна стратифікація суспільства: теоретична та емпірична інтерпретація поняття. *Соціологічні студії: науково-практичний журнал*. №1 (12). 2018. С. 27-31

68. Кузьмук О. М. Соціальна структура суспільства // Соціальна структура суспільства : навчально-методичний комплекс з дисципліни. Луцьк. 2013 р. 42 с.

69. Кузьмук О. М. Соціальна структура суспільства Соціологія: тестові завдання. Луцьк: Вежа-Друк, 2013. 80 с.

70. Кузьмук О. М. Сучасні концепції управління соціальною сферою : навчально-методичний комплекс з дисципліни. Луцьк : СНУ ім. Лесі Українки, 2018. 22 с.
71. Кузьмук О. М. Сучасні соціологічні теорії : навчально-методичний комплекс з дисципліни. Луцьк : СНУ ім. Лесі Українки, 2018. 26 с.
72. Кузьмук О. М. Теорія соціальної стратифікації і соціальної мобільності : навчально-методичний комплекс з дисципліни. Луцьк : СНУ ім. Лесі Українки, 2018. 28 с.
73. Кузьмук О. М. Територіальний брендинг як інструмент місцевого розвитку. *Вісник Львівського університету*. № 16. 2018. С. 156-161
74. Кузьмук О. М., Любчук В. В. Ціннісні орієнтації випускників шкіл: за результатами якісного соціологічного дослідження. *Вісник НТУУ «КПІ» Політологія. Соціологія. Право*. № 3 (43). 2019. С. 94-98 (у співавторстві з Любчук В. В.)
75. Кузьмук О. М., Любчук В. В., Опейда Л. М. Перспективи застосування дистанційної форми навчання у закладі вищої освіти на прикладі досвіду Волинського національного університету імені Лесі Українки. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. № 33. 2021. С. 72-76
76. Кузьмук О. Середній клас в українському суспільстві : перспективи теоретичного та емпіричного дослідження : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2016. 172 с.
77. Кузьмук О., Петрук Л. Релігійна толерантність як чинник національної безпеки: теоретичні та інструментальні основи. *Соціологічні студії: науково-практичний журнал*. № 2 (13). 2018. С. 22-28
78. Кузьмук О.М., Любчук В.В. Пропаганда як зброя: соціальний дискурс. The Russian-Ukrainian war (2014-2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic and legal aspects: Scientific monograph. Riga. Latvia: «Baltija Publishing», 2022. С. 976-982
79. Ліщук-Торчинська Т. П., Кузьмук О. М. Постаць ідеального депутата Верховної Ради України як об'єкт аналізу й предмет обговорення. *Соціологічні студії: науково-практичний журнал*. № 2 (15). 2019. С. 74–81

ГЛОСАРІЙ

Соціальна система – сукупність взаємозалежних елементів (інститутів, груп, індивідів), які взаємодіють між собою, утворюючи цілісну структуру, що виконує певні функції в суспільстві.

Соціальна структура – організація суспільства, що включає в себе різні соціальні групи, інститути та статуси, а також відносини між ними, які визначають соціальні ролі та ієрархію.

Соціальна структура суспільства – комплексна організація соціальних зв'язків і відносин, що включає різні соціальні групи, класи, інститути та їхні функції, в рамках конкретного суспільства.

Структурні виміри суспільства – основні компоненти соціальної структури, що відображають різні аспекти соціального життя, такі як економічні, політичні, культурні та соціальні відносини.

Поляризація суспільства – процес збільшення соціальних, економічних або політичних розривів між різними групами в суспільстві, що призводить до конфліктів і напруги.

Соціальна нерівність – відмінності у доступі до ресурсів, можливостей і привілеїв між різними соціальними групами, що можуть бути економічними, політичними або культурними.

Соціальна диференціація – процес, через який суспільство розділяється на різні соціальні групи та категорії, що мають різні ролі, статуси та функції.

Соціальна дискримінація – необґрунтоване або упереджене ставлення до індивідів або груп на основі їхніх характеристик, таких як раса, стать, вік, релігія або інші ознаки.

Маргіналізація – процес, внаслідок якого індивіди або групи втрачають своє місце в суспільстві, стають менш впливовими та отримують обмежений доступ до ресурсів і можливостей.

Урбанізм – процес зростання міст та їхнє вплив на соціальні структури, культури та способи життя, а також соціальні зміни, пов'язані з міським середовищем.

Виміри нерівності – різні аспекти, за якими можна оцінити соціальну нерівність у суспільстві, такі як економічна, політична, культурна та гендерна нерівність.

Розшарування суспільства – процес, внаслідок якого суспільство поділяється на різні соціальні групи, що мають різний доступ до ресурсів, можливостей і привілеїв. Це може відбуватися через економічні, політичні, культурні або соціальні фактори. Розшарування може призводити до формування класів або каст, посилення соціальної нерівності та конфліктів

між групами.

Соціальна структура – система взаємозв'язаних елементів, які формують ієрархію та організацію суспільства, включаючи соціальні групи, інститути, класи та статуси.

Соціальна стратифікація – система, за якою суспільство ділиться на різні рівні або класи, що визначають доступ до ресурсів, влади та привілеїв.

Соціальні групи – об'єднання людей, які мають спільні характеристики, інтереси або цілі, і взаємодіють між собою на регулярній основі.

Соціальні інститути – структури, через які організовані соціальні відносини, такі як сім'я, освіта, релігія, економіка та політика.

Соціальна мобільність – зміна соціального статусу індивіда або групи в суспільстві, що може бути вертикальною (вгору або вниз) або горизонтальною (між соціальними групами на одному рівні).

Соціальний капітал – ресурси, які індивід або група отримує завдяки своїм соціальним мережам, довірі та взаємодії з іншими людьми.

Соціальна ідентичність – уявлення індивіда про себе в контексті його приналежності до певних соціальних груп, таких як національність, етнічність, гендер, клас тощо.

Аномія – стан, коли соціальні норми або цінності втрачають свою силу, що може призводити до відчуження та соціальної дезорієнтації.

Соціальний контроль – механізми, через які суспільство підтримує порядок, регулює поведінку та забезпечує дотримання соціальних норм.

Соціальна відповідальність – обов'язок індивідів та організацій враховувати соціальні наслідки своїх дій і приймати рішення, які сприяють добробуту суспільства.

Конфлікт – взаємодія між соціальними групами або індивідами, яка виникає внаслідок суперечностей інтересів, цінностей або ресурсів.

Класова структура – система, що визначає соціальний статус індивідів або груп в залежності від економічних, культурних та політичних факторів.

Гендерна стратифікація – розподіл ролей, можливостей та ресурсів між чоловіками та жінками в суспільстві.

Соціальні норми – правила і очікування, які регулюють поведінку індивідів у суспільстві, формуючи стандарти для соціальної взаємодії.

Культурний капітал – набір культурних знань, умінь, навичок та освітніх досягнень, які можуть впливати на соціальний статус індивіда.

Соціальні рухи – організовані колективні дії, спрямовані на досягнення

соціальних, політичних або економічних змін.

Інтерсекційність – аналіз, як різні соціальні категорії (раса, клас, гендер) взаємодіють і створюють унікальні форми дискримінації та привілеїв.

Глобалізація – процес інтеграції різних країн та культур через економічні, політичні та соціальні зв'язки, що впливають на соціальну структуру.

Соціальна інтеграція – процес, через який різні соціальні групи або індивіди стають частиною більшої соціальної цілості, формуючи єдину спільноту.

Економічна нерівність – різниця в доступі до ресурсів і можливостей між різними соціальними класами або групами, що може призводити до соціальної напруги.

Соціальна динаміка – вивчення змін у соціальних структурах, відносинах і процесах, що відбуваються в суспільстві протягом часу.

Культурна гегемонія – концепція, що описує, як домінуюча група в суспільстві формує і підтримує свої цінності та норми, які сприймаються як природні чи загальноприйняті.

Соціальна політика – система дій і заходів, спрямованих на поліпшення умов життя населення та сприяння соціальному благополуччю.

Постколоніалізм – аналіз культурних, соціальних і політичних наслідків колоніалізму та як вони впливають на сучасні суспільства.

Соціально-економічний статус – позиція індивіда або групи в суспільстві, яка визначається їхнім економічним становищем, освітою та професією.

Соціальна структура сім'ї – взаємозв'язки та ролі, які існують між членами сім'ї, а також їхнє місце в більш широкій соціальній структурі.

Соціальна екологія – дослідження взаємозв'язків між людьми та їхнім соціальним середовищем, включаючи вплив екологічних факторів на соціальні структури.

Класові конфлікти – соціальні суперечності, що виникають між різними класами внаслідок боротьби за ресурси та владу.

Ролі – очікування щодо поведінки індивіда в межах певної соціальної позиції або статусу, які формуються культурними нормами.

Дискримінація – необгрунтоване чи упереджене ставлення до індивідів або груп на основі їхньої раси, статі, віку, релігії або інших характеристик.

Соціальне відчуження – стан, коли індивід або група відчуває відчуження від суспільства, що може бути наслідком соціальних, економічних

чи культурних факторів.

Демографічні зміни – зміни у складі населення, такі як народжуваність, смертність, міграція, що можуть вплинути на соціальну структуру.

Культурна ідентичність – почуття приналежності до певної культури, яке формується через спільні традиції, мову, релігію та інші культурні елементи.

Масова комунікація – процес передачі інформації через засоби масової інформації, який впливає на формування суспільних цінностей і норм.

Соціальне підприємництво – ініціативи, спрямовані на досягнення соціальних цілей через економічну діяльність, що поєднує прибуток з соціальною відповідальністю.

Соціальна інклюзія – процес залучення всіх членів суспільства до активної участі у соціальних, економічних та політичних аспектах життя.

Соціальна ізоляція – стан, коли індивіди або групи відрізані від соціальних зв'язків і взаємодій, що може призводити до психічних та емоційних проблем.

Культурна асиміляція – процес, у якому менші культурні групи приймають елементи домінуючої культури, втрачаючи при цьому свої власні культурні ідентичності.

Соціальна роль – очікування щодо поведінки індивіда в певній соціальній ситуації, що ґрунтується на його статусі або позиції в суспільстві.

Соціальна структура – система, що визначає, як різні соціальні групи пов'язані між собою, включаючи структури влади, економічні зв'язки та культурні традиції.

Соціальна ієрархія – система ранжування соціальних груп або індивідів за рівнем влади, статусу або доступу до ресурсів.

Нормативне регулювання – встановлення соціальних норм і правил, що визначають прийнятну поведінку в суспільстві.

Етнічна стратифікація – система, в якій різні етнічні групи мають різний доступ до ресурсів, влади та соціального статусу.

Соціальна відповідальність – обов'язок індивідів та організацій діяти на користь суспільства, враховуючи соціальні, екологічні та економічні наслідки своїх дій.

Переваги та недоліки – аналіз позитивних і негативних аспектів соціальних змін або політик, що впливають на різні групи в суспільстві.

Соціальна підтримка – ресурси, які індивіди отримують від родини, друзів або громади, що допомагає їм справлятися з труднощами.

Політична соціалізація – процес, через який індивіди набувають політичні погляди, цінності та поведінку від оточуючого середовища.

Соціальний контракт – теоретична угода між індивідами й суспільством, що визначає їхні права та обов'язки.

Гендерна роль – соціально визначені очікування щодо поведінки, які асоціюються з чоловіками та жінками.

Соціальна структура громади – організація та ієрархія соціальних груп у межах певної громади, включаючи їхні взаємозв'язки.

Міграція – переміщення людей з одного місця в інше, часто в пошуках кращих економічних можливостей або безпеки.

Соціальна етика – принципи і норми, які регулюють поведінку індивідів у суспільстві з метою підтримки справедливості та добробуту.

Культурна різноманітність – присутність численних культур і їхніх елементів у певному суспільстві, що сприяє соціальному багатству та інноваціям.

Інституційна дискримінація – систематичне нерівне ставлення до певних груп, закріплене в політичних, економічних або соціальних інститутах.

Соціальна динаміка – вивчення змін у соціальних структурах, відносинах та процесах, що відбуваються в суспільстві протягом часу.

Структура влади – система відносин і механізмів, через які влада розподіляється та здійснюється в суспільстві.

Соціальна інтеграція – процес, через який різні елементи суспільства об'єднуються в єдину систему, що забезпечує стабільність та згуртованість.

Демографічна структура – розподіл населення за різними характеристиками, такими як вік, стать, расова чи етнічна приналежність.

Соціальна адаптація – процес, у якому індивід або група пристосовуються до нових соціальних умов або середовища.

Цінності – основні переконання і установки, які визначають поведінку індивідів і груп у суспільстві.

Соціальні зрушення – важливі зміни в соціальних структурах, відносинах чи процесах, які можуть вплинути на життя громади чи суспільства в цілому.

Масова культура – культура, що формується під впливом мас-медіа і споживчого суспільства, і часто відрізняється від традиційної культури.

Соціальний експеримент – дослідницький метод, який передбачає маніпуляцію соціальними факторами для вивчення їх впливу на поведінку або

соціальну структуру.

Економічні системи – структури, які визначають способи виробництва, розподілу та споживання товарів і послуг у суспільстві.

Ресурсна мобілізація – процес організації ресурсів (фінансових, людських, матеріальних) для досягнення соціальних цілей, часто в рамках соціальних рухів.

Соціальна відповідальність бізнесу – концепція, що передбачає, що компанії повинні враховувати соціальні, екологічні та економічні наслідки своїх дій.

Закріплення статусу – процес, через який індивіди чи групи отримують або втрачають соціальний статус у суспільстві, часто внаслідок соціальної мобільності.

Міжкультурна комунікація – взаємодія між людьми з різних культур, що може впливати на соціальні відносини та культурну адаптацію.

Соціальна конструкція реальності – теорія, що стверджує, що наше сприйняття реальності формується через соціальні взаємодії та культурні норми.

Екологічна справедливість – концепція, що вимагає рівного доступу до природних ресурсів і захисту навколишнього середовища для всіх соціальних груп.

Соціально-економічна мобільність – зміна положення індивіда або групи в соціально-економічній ієрархії, що може бути пов'язана з освітою, професією або доходом.

Соціальна інновація – нові ідеї або практики, які відповідають суспільним потребам і сприяють поліпшенню соціальних умов.

Соціальний капітал – набір ресурсів, які індивіди отримують завдяки своїм соціальним мережам, довірі та взаємодії з іншими, що може сприяти економічному та соціальному розвитку.

Культурна адаптація – процес, у якому індивіди або групи змінюють свої культурні практики та цінності для інтеграції в нове соціальне середовище.

Економічна мобільність – зміна економічного статусу індивіда або групи, яка може бути як вгору, так і вниз, внаслідок різних соціальних і економічних факторів.

Соціальна політика – система заходів і стратегій, спрямованих на поліпшення якості життя населення та забезпечення соціальної справедливості.

Гендерна нерівність – різниця в можливостях, правах і ресурсах,

доступних чоловікам і жінкам, що впливає на їхнє положення в суспільстві.

Соціальна інтеграція – процес, через який різні соціальні групи стають частиною єдиного соціального цілого, сприяючи єдності та стабільності суспільства.

Соціальна стійкість – здатність суспільства або соціальної групи адаптуватися до змін і зберігати свою ідентичність та структуру.

Класова свідомість – усвідомлення індивіда або групи своєї соціальної класової ідентичності та інтересів, що може призводити до колективних дій.

Соціальна дезінтеграція – процес руйнування соціальних зв'язків і структур, що може призводити до соціального хаосу або кризи.

Асоціації – організовані групи людей, які об'єднуються для досягнення спільних цілей, часто в сфері інтересів чи діяльності.

Нормативна структура – система норм і стандартів, яка визначає прийнятну поведінку в суспільстві та формує соціальні відносини.

Спільнота – група людей, які живуть разом у певному географічному районі і мають спільні інтереси, цінності чи традиції.

Соціальна етика – принципи, які регулюють моральні аспекти соціальної поведінки та взаємодії в суспільстві.

Політична культура – сукупність цінностей, норм і переконань, які впливають на політичні процеси та поведінку громадян.

Соціальна незахищеність – стан, коли індивіди або групи не мають достатнього доступу до ресурсів та послуг, що забезпечують їхнє благополуччя.

Інститут сім'ї – соціальна структура, що забезпечує виховання дітей, соціалізацію та взаємодію між поколіннями.

Масова свідомість – сукупність соціальних уявлень, цінностей та переконань, які формуються під впливом масової інформації та культури.

Соціальний протест – виявлення незгоди з певними соціальними, політичними чи економічними умовами через дії, такі як демонстрації або страйки.

ДОДАТКИ

Таблиця з завданнями з освітньої компоненти «Соціальна структура суспільства» для поглиблення теоретичних знань здобувачів освітнього процесу та формування відповідних професійних компетентностей

№	Завдання	Опис
1	Визначення соціальної структури	Охарактеризуйте поняття «соціальна структура» та її основні компоненти.
2	Функції соціальної структури	Проаналізуйте основні функції соціальної структури в суспільстві.
3	Теорії соціальної стратифікації	Порівняйте концепції функціоналізму та конфліктної теорії щодо соціальної стратифікації.
4	Соціальна мобільність	Охарактеризуйте поняття соціальної мобільності та її види. Які фактори впливають на неї?
5	Соціальні групи	Визначте, які типи соціальних груп існують, і проаналізуйте їх роль у соціальній структурі.
6	Роль соціальних інститутів	Визначте, які соціальні інститути впливають на соціальну структуру, і які їх функції.
7	Нерівність у суспільстві	Проаналізуйте різні форми соціальної нерівності в сучасному суспільстві.
8	Взаємозв'язок між соціальною структурою та культурою	Яким чином соціальна структура впливає на культурні практики та цінності?
9	Економічні фактори соціальної структури	Дослідіть, як економічні зміни впливають на соціальну структуру суспільства.
10	Глобалізація і соціальна структура	Які зміни в соціальній структурі суспільства викликані процесами глобалізації?
11	Соціальні ролі і статуси	Визначте поняття соціальної ролі та статусу. Яка їхня роль у формуванні соціальної структури?
12	Вплив технологій на соціальну структуру	Проаналізуйте, як нові технології змінюють соціальні структури та взаємодії в суспільстві.
13	Соціальна інтеграція	Які механізми соціальної інтеграції існують у суспільстві? Проаналізуйте їхній вплив на соціальну структуру.
14	Етнічність і соціальна структура	Дослідіть, як етнічні групи впливають на соціальну структуру суспільства.
15	Гендерна нерівність	Проаналізуйте, як гендер впливає на соціальну структуру. Які фактори сприяють гендерній нерівності?
16	Соціальні зміни	Які основні фактори соціальних змін? Як вони впливають на соціальну структуру?
17	Соціальні стереотипи	Визначте, як соціальні стереотипи формують соціальну структуру і впливають на поведінку індивідів.
18	Роль освіти в соціальній структурі	Яку роль відіграє освіта в формуванні соціальної структури та соціальної мобільності?
19	Соціальні інновації	Дослідіть вплив соціальних інновацій на структуру

		суспільства. Які приклади можна навести?
20	Соціальні конфлікти	Які типи соціальних конфліктів існують у суспільстві? Яким чином вони впливають на соціальну структуру?
21	Соціальна ізоляція	Дослідіть причини та наслідки соціальної ізоляції в сучасному суспільстві.
22	Вплив глобалізації на соціальні групи	Як глобалізація впливає на соціальні групи та їхнє місце в структурі суспільства?
23	Класифікація соціальних груп	Які критерії класифікації соціальних груп? Проаналізуйте різні типи соціальних груп.
24	Політичні інститути та соціальна структура	Яку роль відіграють політичні інститути у формуванні та підтримці соціальної структури?
25	Соціальні цінності	Які соціальні цінності формують соціальну структуру суспільства? Як вони змінюються з часом?
26	Вплив культурних факторів на соціальну структуру	Дослідіть, як культурні традиції та звичаї впливають на соціальну структуру.
27	Соціальні мережі	Яке значення соціальних мереж у формуванні соціальної структури? Які їхні функції?
28	Соціальна справедливість	Які фактори сприяють або заважають соціальній справедливості в суспільстві?
29	Соціальні зміни в умовах пандемії	Як пандемія COVID-19 вплинула на соціальну структуру суспільства?
30	Роль громадянського суспільства	Яке значення має громадянське суспільство у формуванні соціальної структури та соціальних відносин?
31	Соціальна роль сім'ї	Яка роль сім'ї в соціальній структурі суспільства? Які її функції?
32	Вплив міграції на соціальну структуру	Як міграційні процеси впливають на соціальну структуру? Які наслідки для суспільства?
33	Соціальні конфлікти та їхні наслідки	Які соціальні конфлікти існують у вашій країні? Які їх наслідки для соціальної структури?
34	Роль масових медіа в соціальній структурі	Як масові медіа впливають на формування соціальної структури та громадської думки?
35	Соціальна відповідальність підприємств	Яке значення має соціальна відповідальність бізнесу для соціальної структури суспільства?
36	Економічна структура суспільства	Яка структура економіки вашої країни? Які соціальні наслідки цієї структури?
37	Психологічні аспекти соціальної взаємодії	Які психологічні чинники впливають на соціальну взаємодію між людьми?
38	Дослідження соціальних категорій	Які соціальні категорії (вік, стать, етнічність) існують у вашій країні? Який їхній вплив на соціальну структуру?
39	Роль технологічних інновацій у соціальних змінах	Як новітні технології змінюють соціальну структуру та міжособистісні відносини?
40	Соціальна політика та її вплив на структуру суспільства	Яку роль відіграє соціальна політика в формуванні соціальної структури?

Практичні кейси та приклади, які сприяють глибшому розумінню соціологічних концепцій в межах вивчення навчальної дисципліни «Соціальна структура суспільства»

№	Концепція	Кейс	Приклад
1	Соціальна стратифікація	Дослідження соціального класу в Україні	Проведіть аналіз, як різні соціальні класи впливають на доступ до освіти, медицини та економічних ресурсів. Які соціальні бар'єри існують для представників нижчих класів?
2	Соціальна мобільність	Вивчення мобільності серед випускників	Зберіть дані про кар'єрний шлях випускників вишів і проаналізуйте фактори, що впливають на їхню мобільність. Які економічні та соціальні фактори вплинули на їхню мобільність?
3	Гендерна нерівність	Аналіз гендерних стереотипів	Проведіть інтерв'ю з працівниками для вивчення впливу гендерних стереотипів на кар'єрний ріст. Які стереотипи заважають жінкам просуватися по кар'єрній сходинці?
4	Соціальні інститути	Вплив сім'ї на соціалізацію дітей	Охарактеризуйте, як різні типи сімей впливають на соціалізацію дітей і їхнє майбутнє у суспільстві. Які фактори сімейного середовища найбільше впливають на розвиток дітей?
5	Соціальні конфлікти	Конфлікти між етнічними групами	Дослідіть причини та наслідки конфліктів між етнічними групами в регіонах. Які соціально-економічні та політичні фактори спричинили ці конфлікти?
6	Глобалізація	Вплив глобалізації на локальні культури	Проаналізуйте, як глобалізація змінює традиційні культурні практики в Україні. Які позитивні та негативні наслідки цього процесу ви можете ілюструвати?
7	Соціальні мережі	Вплив соціальних медіа	Дослідіть, як соціальні медіа впливають на сприйняття соціальних проблем серед молоді. Які платформи є найбільш впливовими?

8	Соціальна відповідальність	Соціальна відповідальність підприємств	Проаналізуйте, як місцеві підприємства впроваджують практики соціальної відповідальності та їхній вплив. Які приклади успішних програм ви можете навести?
9	Економічна нерівність	Вивчення бідності в Україні	Зберіть дані про рівень бідності в різних регіонах і проаналізуйте соціальні наслідки цього явища. Які соціальні наслідки це має для суспільства? Які рішення можуть покращити ситуацію?
10	Соціальна адаптація	Адаптація мігрантів у новому суспільстві	Проведіть інтерв'ю з мігрантами, щоб дізнатися про їхній досвід адаптації до нових соціальних умов. З якими викликами стикаються мігранти?
11	Класова ідентичність	Вивчення класової ідентичності в молоді	Дослідіть, як класова ідентичність впливає на самоідентифікацію молоді. Які фактори формують це відчуття?
12	Соціальна інклюзія	Інклюзія людей з інвалідністю	Проаналізуйте, як суспільство інтегрує людей з інвалідністю. З якими соціальними бар'єрами вони стикаються?
13	Етнічні конфлікти	Вивчення етнічних конфліктів у регіоні	Дослідіть приклади етнічних конфліктів в Україні. Які культурні особливості сприяли цим конфліктам?
14	Молодіжна культура	Аналіз молодіжних субкультур	Проаналізуйте, як молодіжні субкультури (наприклад, панки, хіпстери) формують соціальну ідентичність. Які їхні цінності?
15	Соціальна відповідальність	Вплив підприємств на екологічні проблеми	Дослідіть, як підприємства можуть сприяти зменшенню екологічних проблем. Які програми вони реалізують?
16	Політична соціалізація	Вивчення політичної соціалізації в Україні	Проаналізуйте, як родина та школа впливають на політичні погляди молоді. Які фактори сприяють формуванню політичної свідомості?
17	Культурна глобалізація	Вплив поп-культури на локальні традиції	Як поп-культура (фільми, музика) змінює традиційні культурні практики? Які приклади можна навести?
18	Соціальна	Вивчення доступу до	Проаналізуйте, як соціальна

	нерівність	медичних послуг	нерівність впливає на доступ до медичних послуг у різних регіонах. Які наслідки це має для здоров'я населення?
19	Регіональні відмінності	Аналіз соціальних відмінностей у регіонах	Дослідіть, як соціальні умови різняться між містом і селом. Які соціальні проблеми є характерними для кожного з цих середовищ?
20	Соціальна динаміка	Вивчення змін у соціальних відносинах	Проаналізуйте, як зміни в технологіях впливають на соціальні відносини (наприклад, вплив інтернету). Як це змінює способи спілкування?
21	Соціальні зміни	Вплив технологій на робочі місця	Дослідіть, як автоматизація та роботизація впливають на ринок праці. Які професії зникають, а які з'являються?
22	Волонтерство	Роль волонтерства в соціальних змінах	Проаналізуйте, як волонтерські організації впливають на громади. Які соціальні проблеми допомагають вирішувати?
23	Кліматичні зміни	Соціальні наслідки зміни клімату	Вивчіть, як зміна клімату впливає на соціальну структуру (наприклад, переміщення населення через екологічні катастрофи).
24	Соціальна ідентичність	Вивчення мультикультуралізму	Проаналізуйте, як мультикультуралізм впливає на ідентичність в Україні. Які виклики та переваги він приносить?
25	Міграція	Витоки та наслідки внутрішньої міграції	Дослідіть, чому люди мігрують з сіл до міст в Україні. Які соціальні наслідки це має для обох регіонів?
26	Соціальні норми	Вплив соціальних норм на поведінку	Проаналізуйте, як соціальні норми формують поведінку людей у різних сферах (наприклад, у бізнесі, освіті).
27	Роль релігії	Вплив релігії на соціальні відносини	Дослідіть, як релігійні організації впливають на соціальні проблеми (наприклад, бідність, освіта).
28	Соціальні стереотипи	Вивчення стереотипів щодо національностей	Проаналізуйте, як стереотипи впливають на міжетнічні відносини. Які стереотипи є найбільш поширеними?

29	Демографічні зміни	Вплив старіння населення	Дослідіть, як старіння населення впливає на соціальну структуру і соціальні послуги. Які виклики це створює?
30	Культура споживання	Аналіз споживчої культури в Україні	Як зміни в економіці вплинули на споживчі звички населення? Які соціальні наслідки має культура споживання?
31	Соціальна відповідальність	Вплив корпоративної соціальної відповідальності	Проаналізуйте, як компанії реалізують ініціативи соціальної відповідальності. Який ефект це має на громаду?
32	Суспільні рухи	Вивчення суспільних рухів у сучасному світі	Дослідіть, які суспільні рухи (наприклад, екологічні, феміністські) стали популярними в Україні. Які їхні цілі?
33	Психологічні аспекти соціальних взаємин	Вплив соціальної підтримки на психічне здоров'я	Як соціальна підтримка друзів і родини впливає на психічне здоров'я індивідів? Які фактори є найважливішими?
34	Освіта і соціальна структура	Вплив освіти на соціальну мобільність	Яким чином освіта впливає на можливості соціальної мобільності? Як різниця в освіті впливає на кар'єрний успіх?
35	Соціальна конфліктологія	Дослідження конфліктів у робочому середовищі	Проаналізуйте, які фактори спричиняють конфлікти в організаціях. Які методи вирішення конфліктів є ефективними?
36	Роль масових медіа	Вплив медіа на формування громадської думки	Як медіа формують сприйняття важливих соціальних питань (наприклад, екології, прав людини)?
37	Емоційна інтелігентність	Вивчення емоційної інтелігентності в групах	Як емоційна інтелігентність впливає на командну роботу? Які навички є ключовими для успішної взаємодії?
38	Районна соціальна структура	Вплив суспільної інфраструктури на життя людей	Як доступ до транспорту, парків і шкіл впливає на якість життя в районі? Які фактори є найважливішими?
39	Культурні практики	Вивчення змін у традиційних культурних практиках	Як сучасні тенденції впливають на традиційні свята та обряди в Україні? Які елементи залишаються популярними?
40	Роль технологій у суспільстві	Вплив технологій на міжособистісні зв'язки	Як соціальні мережі змінюють способи спілкування між

			людьми? Які позитивні та негативні наслідки це має?
--	--	--	---

Приклади практичних завдань, які мають на меті розвинути критичне мислення та аналітичні навички в дослідженні соціальних явищ

№	Завдання	Опис
1	Аналіз соціальних бар'єрів	Дослідіть, які соціальні бар'єри існують для різних соціальних груп у вашій громаді. Які чинники їх спричиняють?
2	Порівняльний аналіз класової структури	Порівняйте класову структуру в Україні та в іншій країні. Які ключові відмінності ви можете виявити?
3	Дослідження впливу медіа	Аналізуйте, як різні медіа відображають соціальні проблеми (наприклад, бідність, гендерна нерівність). Які наслідки це має?
4	Вивчення соціальних рухів	Дослідіть один з сучасних соціальних рухів. Які його цілі, методи та досягнення? Як це вплинуло на суспільство?
5	Кейс-стаді: конфлікти в суспільстві	Оберіть конкретний соціальний конфлікт (етнічний, класовий, політичний). Проаналізуйте його причини та наслідки.
6	Вивчення впливу технологій на соціальні відносини	Як нові технології (соціальні мережі, мобільні додатки) змінюють способи спілкування між людьми? Які це має наслідки?
7	Розробка соціального опитування	Створіть опитування для вивчення соціальної проблеми (наприклад, рівень задоволеності життям у різних соціальних групах).
8	Аналіз статистичних даних	Зберіть та проаналізуйте статистичні дані про бідність у Волинській області або (за бажанням, будь-якій іншій області України). Які висновки можна зробити на основі цих даних?
9	Дослідження культурних змін	Вивчіть, як глобалізація вплинула на традиційні культурні практики в Україні. Які елементи збереглися?
10	Розробка програми соціального втручання	Запропонуйте програму соціального втручання для вирішення конкретної соціальної проблеми у вашій спільноті. Які ресурси знадобляться?
11	Аналіз впливу політики	Дослідіть, як зміни в політичній політиці впливають на соціальну структуру (наприклад, реформи, закони). Які наслідки це має для різних груп?
12	Дослідження впливу освіти	Проаналізуйте, як рівень освіти впливає на економічні можливості окремих груп. Які соціальні наслідки це має?
13	Вивчення соціальних мереж	Дослідіть, як соціальні мережі формують спільноти та соціальні зв'язки. Які аспекти є позитивними, а які негативними?

14	Розробка проєкту щодо інклюзії	Запропонуйте проєкт для поліпшення інклюзії людей з інвалідністю у вашій громаді. Які кроки потрібно вжити?
15	Оцінка соціальних послуг	Проведіть аналіз доступності соціальних послуг для різних соціальних груп. Які проблеми ви виявили?
16	Дослідження гендерної нерівності	Проаналізуйте, як гендерні стереотипи впливають на професійний розвиток жінок і чоловіків. Які фактори є ключовими?
17	Вивчення демографічних змін	Дослідіть, як демографічні зміни (старіння населення, міграція) впливають на соціальну структуру. Які виклики це створює?
18	Аналіз культурних ідентичностей	Проаналізуйте, як культурні ідентичності впливають на соціальні відносини в мультикультурному суспільстві. Які конфлікти можуть виникнути?
19	Кейс-стаді: бідність в Україні	Вивчіть конкретний випадок бідності в Україні. Які фактори сприяють цій ситуації та які рішення можуть бути ефективними?
20	Розробка кампанії підвищення обізнаності	Створіть кампанію для підвищення обізнаності про важливу соціальну проблему (наприклад, домашнє насильство). Які методи будете використовувати?
21	Вивчення соціальних стереотипів	Проведіть дослідження, яке вивчає соціальні стереотипи, пов'язані з певною групою (гендер, етнічність). Який вплив ці стереотипи мають на повсякденне життя людей?
22	Аналіз еволюції родинних структур	Дослідіть, як зміни в суспільстві вплинули на традиційні родинні структури. Які нові форми сімей ви можете виявити?
23	Дослідження впливу економічної кризи	Проаналізуйте, як економічна криза вплинула на різні соціальні групи. Які наслідки це має для соціальної мобільності?
24	Розробка рекомендацій для політиків	Запропонуйте рекомендації для політиків щодо вирішення актуальних соціальних проблем (наприклад, безробіття, бідність). Які заходи є найбільш ефективними?
25	Вивчення впливу культурної спадщини	Проаналізуйте, як культурна спадщина впливає на соціальну ідентичність різних груп. Які елементи є ключовими для збереження?
26	Соціальна відповідальність молоді	Дослідіть, як молодь в Україні бере участь у соціальних проєктах або волонтерстві. Який вплив це має на громаду?
27	Аналіз ринку праці	Вивчіть, як зміни на ринку праці впливають на молодь. Які професії стають популярними, а які зникають?
28	Дослідження впливу міграції	Проаналізуйте, як міграція впливає на соціальну структуру міст. Які виклики виникають для новоприбулих?
29	Вивчення прав людини	Дослідіть сучасні виклики у сфері прав людини в

		Україні. Які соціальні групи найбільше страждають від порушень?
30	Аналіз соціальної політики	Проаналізуйте ефективність соціальної політики в Україні щодо підтримки малозабезпечених. Які зміни необхідні?
31	Дослідження впливу медичних послуг	Аналізуйте доступність медичних послуг для різних соціальних груп. Які бар'єри існують і як їх можна подолати?
32	Вивчення впливу екологічних проблем	Як екологічні проблеми впливають на соціальну структуру? Дослідіть, які групи найбільше страждають від екологічних катастроф.
33	Розробка програми для підвищення обізнаності	Створіть програму для підвищення обізнаності про гендерну рівність у вашій громаді. Які методи ви будете використовувати?
34	Аналіз наслідків COVID-19	Дослідіть, як пандемія COVID-19 вплинула на різні соціальні групи. Які наслідки це має для їхньої економічної стабільності?
35	Вивчення ролі молодіжних організацій	Проаналізуйте, як молодіжні організації впливають на соціальні зміни. Які проекти є найбільш успішними?
36	Дослідження культурних конфліктів	Вивчіть приклади культурних конфліктів у вашій громаді. Які фактори їх спричинили і як їх можна вирішити?
37	Аналіз впливу соціальних медіа на політичну активність	Як соціальні медіа впливають на політичну участь громадян? Які платформи є найвпливовішими?
38	Вивчення наслідків старіння населення	Проаналізуйте, як старіння населення впливає на соціальні служби та економіку. Які виклики це створює для суспільства?
39	Розробка стратегії для покращення інклюзії	Запропонуйте стратегію для покращення інклюзії людей з різними можливостями в освіті. Які кроки потрібно вжити?
40	Дослідження соціальних експериментів	Вивчіть приклади соціальних експериментів, які змінили суспільство. Які уроки можна з них винести для майбутнього?

**Таблиця з основними теоріями та концепціями, що лежать в площині аналізу
«Соціальної структури суспільства»**

№	Теорія/Концепція (представники)	Опис
1	Функціоналізм (Еміль Дюркгейм, Талкотт Парсонс)	Теорія, що розглядає суспільство як складну систему, де кожен елемент (інститут, група) виконує певні функції для підтримки стабільності суспільства.
2	Конфліктна теорія (Карл Маркс, Макс Вебер)	Підходить до аналізу суспільства через призму конфлікту між різними соціальними групами (класами, расами), які борються за ресурси та владу.
3	Теорія соціального капіталу (П'єр Бурд'є, Роберт Патнам)	Оцінює, як соціальні мережі, довіра та взаємодія між людьми впливають на соціальну структуру і можливості для колективної дії.
4	Теорія стратифікації (Георг Зіммель, Герберт Гарт)	Досліджує, як суспільства організовуються в ієрархії на основі різних критеріїв (економічних, політичних, культурних).
5	Символічний інтеракціонізм (Джордж Мід, Ервін Гофман)	Аналізує, як індивіди взаємодіють у соціальному контексті, використовуючи символи і значення, які формують соціальну реальність.
6	Теорія модернізації (Даніель Белл, Вальтер Ростоу)	Вивчає, як традиційні суспільства переходять до сучасних форм організації, акцентуючи увагу на процесах індустріалізації та урбанізації.
7	Постмодернізм (Жан-Франсуа Ліотар, Мішель Фуко)	Критично підходить до сучасних соціальних структур, заперечуючи універсальність великих теорій і акцентуючи на різноманітності досвідів.
8	Теорія соціальної мобільності (Мілтон Гордон)	Аналізує можливості та шляхи, якими індивіди можуть змінювати свій соціальний статус у суспільстві.
9	Теорія гендерної стратифікації (Сенді Токен, Патріція Хілл Колінз)	Вивчає, як гендерні відмінності впливають на соціальну структуру, ролі та можливості в суспільстві.
10	Теорія культурної стратифікації (Кліффорд Гірц, Роланд Барт)	Аналізує, як культурні фактори (традиції, цінності) впливають на соціальну ієрархію та відносини в суспільстві.
11	Теорія систем (Ніколас Луман)	Вивчає суспільство як складну систему, в якій всі елементи взаємодіють і впливають на один одного, акцентуючи на динаміці та самоорганізації.
12	Теорія культурного детермінізму (Клод Леві-Строс, Едвард Саїд)	Аналізує, як культура формує соціальні структури і поведінку, стверджуючи, що культурні цінності визначають соціальні

		відносини.
13	Теорія соціальної конструкції (Пітер Бергер, Томас Лукман)	Розглядає, як соціальні реальності створюються через взаємодію людей, акцентуючи на значенні соціального контексту.
14	Теорія раціонального вибору (Гаррі Беккер, Джеймс Колмен)	Вивчає, як індивіди приймають рішення, базуючись на раціональній оцінці вигод і витрат, що впливає на соціальні структури.
15	Теорія соціальних змін (Теодор Шульц, Чарльз Тіллі)	Досліджує процеси і механізми, які призводять до соціальних змін, таких як технологічний прогрес, соціальні рухи та економічні трансформації.
16	Теорія дистрибутивної справедливості (Джон Роулз, Алан Кімлі)	Аналізує, як різні соціальні групи отримують доступ до ресурсів і благ, акцентуючи на питаннях рівності та справедливості.
17	Теорія соціального порядку (Джон Дьюї, Герберт Спенсер)	Вивчає, як соціальний порядок підтримується через норми, цінності та інститути, що формують поведінку індивідів.
18	Теорія відчуження (Карл Маркс)	Розглядає, як капіталістичні відносини виробництва призводять до відчуження працівників від результатів їхньої праці і соціальних відносин.
19	Теорія культурного капіталу (П'єр Бурдьє)	Запропонована П'єром Бурдьє, вона аналізує, як культурні ресурси (освіта, етикет) впливають на соціальну ієрархію.
20	Теорія соціальної ідентичності (Генрі Таджфел)	Вивчає, як групова ідентичність впливає на соціальну поведінку і міжгрупові відносини.
21	Теорія соціального контролю	Вивчає, як суспільство підтримує порядок і контроль через норми, правила та санкції.
22	Теорія постколоніалізму	Аналізує наслідки колоніалізму на соціальну структуру, ідентичність та культурні відносини.
23	Теорія структурного функціоналізму (Талкотт Парсонс, Роберт Мертон)	Розширення функціоналізму, яке акцентує на способах, якими соціальні структури взаємодіють і формують соціальні процеси.
24	Теорія еліт (Вілфредо Парето)	Розглядає, як менші групи еліт мають владу і впливають на рішення та процеси в суспільстві, незалежно від демократичних структур.
25	Теорія соціальної динаміки (Герберт Спенсер, Чарльз Тіллі)	Вивчає, як соціальні структури і відносини змінюються в часі, враховуючи різні фактори, такі як економічні зміни.
26	Теорія конструктивізму	Аналізує, як соціальні реальності створюються через інтерсуб'єктивні процеси, акцентуючи на конструкції знань і ідентичностей.
27	Теорія емоційного інтелекту	Вивчає, як емоційна обізнаність і навички

	(Деніел Гоулман)	взаємодії впливають на соціальні відносини та структури.
28	Теорія гендерного конструктивізму	Аналізує, як гендерні ідентичності формуються через соціальні практики та дискурси.
29	Теорія соціального капіталу (Роберт Патнам)	Досліджує, як соціальні зв'язки, довіра та участь у спільнотах впливають на економічний розвиток і добробут.
30	Теорія технологічних змін (Мануель Кастельс)	Вивчає, як технологічні інновації змінюють соціальні структури, комунікації та економічні моделі.
31	Теорія соціальної інтеграції (Еміль Дюркгейм, Аліс Розенбаум)	Вивчає, як соціальні зв'язки і взаємодія між індивідами сприяють стабільності суспільства.
32	Теорія соціальних рухів (Чарльз Тіллі, Хосе Касанова)	Аналізує, як колективна дія та організація можуть впливати на соціальні зміни та структури.
33	Теорія системної теорії (Ніколас Луман)	Розглядає суспільство як систему, що складається з взаємопов'язаних підсистем і елементів, які взаємодіють один з одним.
34	Теорія асиметрії інформації	Вивчає, як нерівність в інформації впливає на соціальні та економічні відносини.
35	Теорія соціальної адаптації	Аналізує, як індивіди та групи адаптуються до соціальних змін і стресів у суспільстві.
36	Теорія соціальної зміни через конфлікт (Льюїс Козер)	Досліджує, як конфлікти між групами можуть призводити до соціальних змін і трансформацій.
37	Теорія фемінізму (Сімона де Бовуар, Кейт Міллет)	Аналізує, як гендерна нерівність впливає на соціальну структуру та ролі жінок у суспільстві.
38	Теорія соціальної еволюції (Чарльз Дарвін, Герберт Спенсер)	Вивчає, як суспільства розвиваються і змінюються з часом, подібно до еволюційних процесів у природі.
39	Теорія інклюзії та ексклюзії	Аналізує, як соціальні структури можуть бути відкритими або закритими для різних груп населення.
40	Теорія іміджу та ідентичності (Ервін Гофман, П'єр Бурдьє)	Розглядає, як соціальні ідентичності формуються через іміджі та репрезентації в суспільстві.
41	Теорія капіталізму (Макс Вебер)	Аналізує, як капіталістичні відносини впливають на соціальну структуру, цінності та релігійні уявлення суспільства.
42	Теорія соціальної дистанції (Еверетт С. Л. Хоппер)	Вивчає, як соціальна дистанція між групами впливає на взаємодію та конфлікти в суспільстві.
43	Теорія соціальних мереж (Дункан Уоттс, Альберт-Ласло)	Досліджує, як структури соціальних мереж впливають на поведінку та комунікацію

	Барбаші)	людей.
44	Теорія конвергенції (Теодор Шульц)	Вивчає, як різні соціальні системи і культури стають більш схожими через глобалізацію та обмін інформацією.
45	Теорія культурної гегемонії (Антоніо Грамші)	Аналізує, як культурні цінності та ідеї домінують у суспільстві, підтримуючи соціальну нерівність.
46	Теорія постструктуралізму (Мішель Фуко, Жак Дерріда)	Вивчає, як дискурси та мова формують соціальні структури і владу, заперечуючи універсальність знання.
47	Теорія соціального конструктивізму (Пітер Бергер, Томас Лукман)	Аналізує, як соціальні реальності створюються через взаємодію і спільні уявлення людей.
48	Теорія мікро- та макросоціології (Джордж Мід, Еміль Дюркгейм)	Розрізняє аналіз на рівні індивідів (мікро) та суспільства в цілому (макро), вивчаючи їх взаємозв'язок.
49	Теорія соціальної відповідальності (Пітер Друкер, Едвард Ф. Діон)	Вивчає, як організації і бізнеси повинні враховувати соціальні наслідки своїх дій, підтримуючи суспільство.
50	Теорія емоційного управління (Деніел Гоулман)	Аналізує, як емоції впливають на соціальні стосунки і як їх можна управляти для покращення комунікації.
51	Теорія соціального капіталізму (П'єр Бурдьє)	Вивчає, як соціальні зв'язки та культурні ресурси впливають на економічний розвиток і соціальні структури.
52	Теорія культурної ідентичності (Едвард Саїд, Хомі Кхана)	Аналізує, як культурні елементи формують індивідуальну та групову ідентичність у сучасному суспільстві.
53	Теорія системної динаміки (Донелла Мідоус)	Вивчає, як різні елементи системи взаємодіють і впливають на соціальні зміни, використовуючи моделювання.
54	Теорія критичної теорії (Макс Хоркхаймер, Теодор Адорно)	Аналізує, як культура, суспільство та економіка взаємодіють, критикуючи традиційні теорії.
55	Теорія взаємодії в контексті (Ервін Гофман, Роланд Барт)	Досліджує, як контекст і обставини впливають на соціальні взаємодії та комунікацію.
56	Теорія глобалізації (С. Кастельс)	Аналізує, як глобалізація впливає на соціальні структури, культури та економічні відносини в різних країнах.
57	Теорія соціального відчуження (Крістофер Лаш)	Вивчає, як сучасні соціальні структури можуть призводити до відчуження індивідів від суспільства.
58	Теорія контекстуального навчання (Джеремі Ріфкін)	Розглядає, як навчання та соціалізація відбуваються через контекст, у якому індивіди взаємодіють.
59	Теорія культурного конвергенції (Джеймс Х.	Досліджує, як різні культури впливають одна на одну і стають більш схожими в умовах

	Міллер)	глобалізації.
60	Теорія мікроекономічної поведінки (Гаррі Беккер)	Вивчає, як індивіди приймають економічні рішення, що впливають на соціальні структури та поведінку.

Деталізована таблиця з прикладами теорій, їх описами, основними представниками та практичними кейсами для аналізу

№	Теорія/Концепція (представники)	Опис	Практичні кейси для аналізу
1	Функціоналізм (Еміль Дюркгейм, Талкотт Парсонс)	Розглядає суспільство як складну систему, де кожен елемент виконує певні функції для стабільності.	Аналіз функцій освіти в суспільстві.
2	Конфліктна теорія (Карл Маркс, Макс Вебер)	Вивчає конфлікти між соціальними групами, які борються за ресурси та владу.	Дослідження соціальних рухів проти нерівності.
3	Теорія соціального капіталу (П'єр Бурдьє, Роберт Путнам)	Оцінює, як соціальні мережі і довіра впливають на соціальну структуру.	Аналіз впливу волонтерства на розвиток спільноти.
4	Теорія стратифікації (Георг Симмель, Герберт Гарт)	Досліджує, як суспільства організовуються в ієрархії на основі різних критеріїв.	Вивчення класової структури в сучасному суспільстві.
5	Символічний інтеракціонізм (Джордж Мід, Ервін Гофман)	Аналізує, як індивіди взаємодіють, використовуючи символи та значення.	Дослідження комунікацій у соціальних мережах.
6	Теорія модернізації (Даніель Белл, Вальтер Ростоу)	Вивчає перехід традиційних суспільств до сучасних форм організації.	Аналіз процесів урбанізації в країнах, що розвиваються.
7	Постмодернізм (Жан-Франсуа Ліотар, Мішель Фуко)	Критично підходить до соціальних структур, заперечуючи універсальність великих теорій.	Дослідження впливу медіа на формування громадської думки.
8	Теорія соціальної мобільності (Мілтон Гордон, Ласло Мартон)	Аналізує можливості зміни соціального статусу.	Вивчення факторів, що впливають на соціальну мобільність молоді.
9	Теорія гендерної стратифікації (Сенді Токен, Патріція Хілл Колінз)	Вивчає вплив гендеру на соціальну структуру і ролі.	Аналіз гендерної нерівності на ринку праці.
10	Теорія культурної стратифікації	Досліджує, як культурні фактори впливають на	Вивчення впливу культури на соціальні

	(Кліффорд Гірц, Роланд Барт)	соціальну ієрархію.	відносини в певній групі.
11	Теорія систем (Ніколас Луман)	Розглядає суспільство як складну систему, що складається з взаємопов'язаних елементів.	Аналіз функціонування системи освіти в умовах технологічних змін.
12	Теорія культурного детермінізму (Клод Леві-Строс)	Аналізує, як культура формує соціальні структури і поведінку.	Вивчення впливу культурних традицій на соціальні відносини.
13	Теорія соціального конструктивізму (Пітер Бергер, Томас Лукман)	Розглядає, як соціальні реальності створюються через взаємодію людей.	Дослідження формування ідентичностей у мультикультурних суспільствах.
14	Теорія раціонального вибору (Гаррі Беккер)	Вивчає, як індивіди приймають рішення, базуючись на оцінці вигод і витрат.	Аналіз економічної поведінки споживачів.
15	Теорія соціальних змін (Теодор Шульц, Чарльз Тіллі)	Досліджує процеси і механізми соціальних змін.	Вивчення впливу технологій на соціальні структури.
16	Теорія дистрибутивної справедливості (Джон Роулз)	Аналізує, як різні соціальні групи отримують доступ до ресурсів.	Дослідження справедливості в розподілі соціальних благ.
17	Теорія соціального порядку (Джон Дьюї)	Вивчає, як соціальний порядок підтримується через норми та цінності.	Аналіз ролі норм у запобіганні злочинності.
18	Теорія відчуження (Карл Маркс)	Розглядає, як капіталістичні відносини призводять до відчуження працівників.	Вивчення умов праці в сучасних корпораціях.
19	Теорія культурного капіталу (П'єр Бурдьє)	Аналізує, як культурні ресурси впливають на соціальну ієрархію.	Дослідження впливу освіти на соціальну мобільність.
20	Теорія соціальної ідентичності (Генрі Таджфел)	Вивчає, як групова ідентичність впливає на соціальну поведінку.	Аналіз міжгрупових конфліктів у сучасному суспільстві.
21	Теорія соціального контролю (Девід Файнштейн, Клаус Т. Лінд)	Вивчає, як суспільство підтримує порядок через норми та санкції.	Аналіз впливу соціальних норм на поведінку молоді.
22	Теорія постколоніалізму (Едвард Саїд, Гаятрі Чакраворті Співак)	Досліджує наслідки колоніалізму на ідентичність і структуру.	Вивчення культурних наслідків колоніалізму на сучасні суспільства.

23	Теорія еліт (Вілфредо Парето)	Аналізує, як еліти мають владу і впливають на рішення в суспільстві.	Дослідження впливу політичних еліт на прийняття законів.
24	Теорія соціальної динаміки (Герберт Спенсер, Чарльз Тіллі)	Вивчає, як соціальні структури змінюються в часі.	Аналіз змін у соціальній структурі після економічних криз.
25	Теорія фемінізму (Сімона де Бовуар, Кейт Міллет)	Аналізує гендерну нерівність і роль жінок у суспільстві.	Вивчення гендерних стереотипів у рекламних кампаніях.
26	Теорія соціальної адаптації (Левін Козер)	Розглядає, як індивіди адаптуються до соціальних змін.	Аналіз адаптації іммігрантів у новому суспільстві.
27	Теорія культурної гегемонії (Антоніо Грамші)	Вивчає, як культурні цінності підтримують соціальну нерівність.	Дослідження впливу мас-медіа на формування громадської думки.
28	Теорія технологічних змін (Мануель Кастельс)	Аналізує, як технології змінюють соціальні структури та комунікації.	Вивчення впливу інтернету на соціальні відносини.
29	Теорія соціальних мереж (Дункан Уоттс, Альберт-Ласло Барбаші)	Досліджує, як соціальні мережі впливають на поведінку.	Аналіз впливу соціальних мереж на політичну мобілізацію.
30	Теорія контекстуального навчання (Лев Виготський, Джеремі Ріфкін)	Розглядає, як навчання відбувається через соціальний контекст.	Дослідження впливу групового навчання на успішність студентів.
31	Теорія соціально-екологічного підходу (Уолтер К. Кліфорда, Джон М. Далей)	Вивчає взаємозв'язок між соціальними системами та екологічними змінами.	Аналіз впливу зміни клімату на соціальні структури в громадах.
32	Теорія аномії (Еміль Дюркгейм)	Розглядає, як соціальні норми руйнуються в умовах швидких змін, що призводить до соціальної дезорієнтації.	Дослідження рівня відчуження в сучасному суспільстві.
33	Теорія мікро- та макросоціології (Джордж Мід, Еміль Дюркгейм)	Розрізняє аналіз на рівні індивідів та суспільства в цілому.	Вивчення міжособистісних стосунків у контексті макросоціальних змін.
34	Теорія колективної дії (Чарльз Тіллі, Майкл Олівер)	Вивчає, як групи організуються для досягнення спільних цілей.	Аналіз успішності соціальних рухів у боротьбі за права людини.

35	Теорія ідентичності (Ервін Гофман, Генрі Таджфел)	Вивчає, як особисті та групові ідентичності формуються та змінюються.	Дослідження формування національної ідентичності в молоді.
36	Теорія критичної расової теорії (Дерек Белл, Річард Делгадо)	Аналізує, як раса та расизм впливають на соціальні структури.	Вивчення расових нерівностей у системі освіти.
37	Теорія соціальної відповідальності бізнесу (Пітер Друкер, Майкл Портер)	Вивчає, як бізнеси повинні враховувати соціальні наслідки своїх дій.	Аналіз корпоративної соціальної відповідальності в різних секторах.
38	Теорія емоційної роботи (Арлі Хохшильд)	Вивчає, як люди управляють своїми емоціями в професійному середовищі.	Дослідження емоційної роботи у сфері обслуговування клієнтів.
39	Теорія структурного функціоналізму (Роберт Мертон)	Розширення функціоналізму, яке акцентує на способах взаємодії соціальних структур.	Аналіз функцій релігії в суспільстві.
40	Теорія ресурсної мобілізації (Чарльз Тіллі, Мері Дж. Бейлі)	Досліджує, як соціальні рухи організують ресурси для досягнення цілей.	Аналіз фінансування соціальних кампаній.
41	Теорія символічного інтеракціонізму (Георг Мід, Ервін Гофман)	Аналізує, як символи і значення формують соціальні взаємодії.	Дослідження використання символів у політичній рекламі.
42	Теорія соціального конструктивізму (Пітер Бергер, Томас Лукман)	Розглядає, як індивіди і групи створюють соціальні реальності.	Аналіз формування стереотипів у медіа.
43	Теорія конфлікту ідентичності (Джон Теджфел, Стенлі Керц)	Досліджує, як групова ідентичність впливає на міжгрупові конфлікти.	Вивчення конфліктів між етнічними групами.
44	Теорія інтерсекційності (Крістін П. Вільямс, Патрісія Хілл Колінз)	Аналізує, як різні соціальні категорії взаємодіють.	Дослідження впливу раси, гендеру та класу на соціальну нерівність.
45	Теорія соціальної справедливості (Джон Роулз, Амартія Сен)	Вивчає принципи справедливості в розподілі ресурсів.	Аналіз соціальної політики в контексті рівності доступу до послуг.
46	Теорія глобального	Досліджує, як глобалізація	Аналіз впливу

	капіталізму (Девід Хардт, Антоніо Негрі)	впливає на економічні та соціальні структури.	транснаціональних корпорацій на локальні економіки.
47	Теорія соціального конфлікту (Льюїс Козер)	Вивчає, як конфлікти між групами можуть призводити до соціальних змін.	Дослідження протестів і їх впливу на політичні зміни.
48	Теорія культурних практик (Георг Зіммель, П'єр Бурдьє)	Аналізує, як культурні практики формують соціальні структури.	Вивчення впливу культурних традицій на соціальні відносини.
49	Теорія неолібералізму (Давід Харві)	Вивчає, як неоліберальні політики впливають на соціальні структури й нерівність.	Аналіз впливу неоліберальних реформ на соціальну політику.
50	Теорія культурної пам'яті (Мішель Фуко, Ян Асман)	Досліджує, як колективна пам'ять впливає на культурні ідентичності.	Вивчення впливу пам'яті про історичні події на сучасну ідентичність.